

Sporthal Hirtheren, Sint-Jansstraat 8, Herderen, gemeente Riemst

Programma van Maatregelen

Auteur:

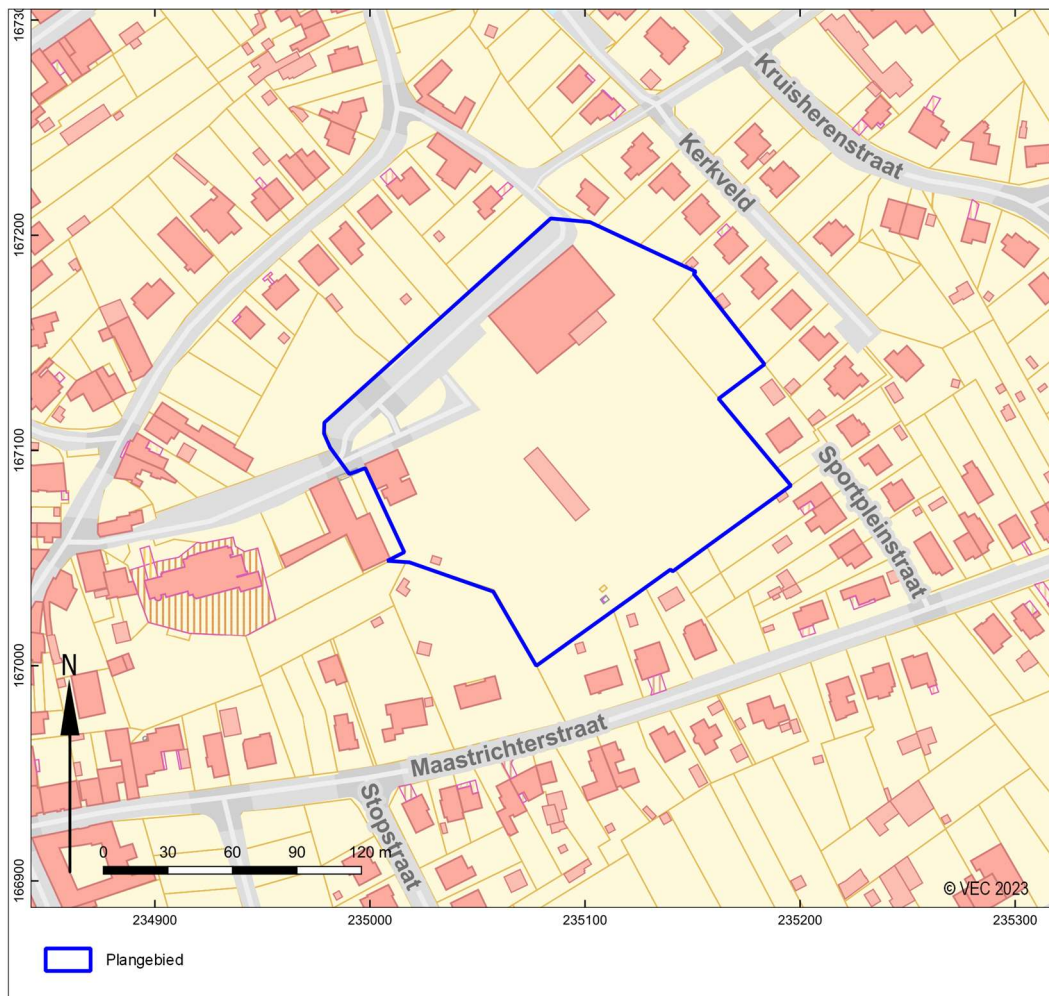
A. Schoups

Erkend Archeoloog:

A. Schoups (OE/ERK/Archeoloog/2020/00015)

1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in februari – juni 2023 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Sint-Jansstraat 8 te Herderen in de gemeente Riemst (afb. 1). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen uitbreiding van de sporthal Hirtheren.

Afb. 1. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

1.1 Administratieve gegevens

Huidige onderzoeksfasen:	Bureauonderzoek
Aanleiding:	Uitbreiding sporthal
Toponiem en/of adres:	Sint-Jansstraat 8
Plaats:	Herderen
Gemeente:	Riemst
Provincie:	Limburg
Kadastrale gegevens:	Gemeente Riemst, afdeling 2/Herderen, sectie A, nummers 1118K, 1118F en 1128H.
Diepte bodemverstoring:	Tussen 0,5m en 2m -mv
Oppervlakte plangebied:	25940m ² / 2,6ha
Oppervlakte bodemingrepen:	Circa 2745m ²
Coördinaten (bounding box; Lambertcoördinaten: EPSG:31370):	234.982 / 167.111 235.154 / 167.180 235.199 / 167.082 235.081 / 166.998
Projectcode Onroerend Erfgoed:	2023B195

VEC-projectcode:	5050019
Auteur(s):	A. Schoups
Erkend archeoloog:	A. Schoups (OE/ERK/Archeoloog/2020/00015)
Begindatum onderzoek:	14 februari 2023
Einddatum onderzoek:	26 juni 2023
Beheer en plaats documentatie:	Vlaams Erfgoed Centrum Liesdonk 5 2440 Geel
Relevante thesaurustermen:	Neolithicum, Metaaltijd, Nieuwe tijd, bureauonderzoek.

1.2 Aanleiding van het onderzoek

Het doel van de geplande werken is om de bestaande sporthal te Herderen, uit te breiden. Ten zuidoosten van het bestaande gebouw zal een nieuwe hal bijgebouwd worden voor padelvelden. De plannen worden in bijlage toegevoegd (bijlage 1) en de volledige beschrijving van de werken, kan onder paragraaf 1.1.4 in het Verslag van Resultaten geraadpleegd worden.

2 Gemotiveerd advies

2.1 Volledigheid van het onderzoek

Deze bureaustudie werd uitgevoerd naar aanleiding van de geplande uitbreiding en renovatie van de bestaande sporthal te Herderen, in de gemeente Riemst.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende ingrepen.

Aard ingreep	Oppervlakte	Diepte
Nieuwe sporthal: Vloerplaat Fundering	820m ²	50cm -mv Minstens 1m -mv
Uitgraving bestaande hal	160m ²	50cm -mv
Nieuwe verharding	200m ²	50cm -mv
Riolering: Leidingen Putten	/	0,8 – 2m -mv Tot 3,5m -mv
Wadi's	1245m ²	30cm -mv

De voornaamste werken concentreren zich rond de bestaande sporthal. De nieuwe sporthal zal overlappen met het overdekte petanqueplein en het oude voetbalveld. Ook de nieuwe verharding overlapt met het oude voetbalveld. De bodemverstoring ter hoogte van de nieuwe hal en de nieuwe verharding is dus mogelijk beperkt gebleven. De nieuwe vloer in het bestaande gebouw zal ongeveer 10cm dieper reiken dan de bestaande vloerplaat en kan dus mogelijk bijkomende verstoring opleveren. Verder zal ook nieuwe riolering aangelegd worden, deze komt voornamelijk langs de gebouwen te liggen en onder een deel van de nieuwe sporthal. Om de infiltratie van het regenwater te bevorderen zullen twee wadi's aangelegd worden. Deze komen in het zuidoosten van het gebied te liggen en overlappen deels met het oude voetbalveld en een oud pad, dat ondertussen verdwenen is. De kleine wadi overlapt echter ook deels met bestaande verharding.

Het plangebied is in het glooiende landschap van de Haspengouw gelegen, op meer dan 550m van de dichtstbijzijnde waterloop. Het situeert zich op een heuvelrug, op een hoogte tussen 120 en 124m TAW. Van de hoogteprofielen kan afgeleid worden dat het terrein genivelleerd werd. Vermoedelijk werd het terrein deels opgehoogd en mogelijk elders ook deels afgetopt. De historische topografische kaarten geven aan dat het gebied in het verleden op een hoogte tussen ongeveer 116 en 124m gelegen was. Dit lijkt te bevestigen dat het terrein deels opgehoogd werd. Het terrein is vermoedelijk ook sterk onderhevig geweest aan erosie. De nivelleringswerken en de erosie hebben het bodemarchief vermoedelijk aangetast. Ter hoogte van de ophoging is het echter mogelijk dat het bodemarchief juist beschermd werd door de aangevoerde grond.

Volgens de aardwetenschappelijke gegevens komt in de omgeving van het plangebied de Formatie van Borgloon voor. De Tertiaire afzettingen beginnen op een diepte van ongeveer 10m -mv en werden tijdens het Weichseliaan bedekt door eolische afzettingen, die voornamelijk uit leem bestaan. In het grootste deel van het plangebied kan een droge leembodem met een textuur B-horizont en een dunne A-horizont verwacht worden en in het noordwesten van het gebied kan een dik pakket colluvium voorkomen.

Op basis van de aardwetenschappelijke gegevens kunnen binnen het plangebied archeologische resten vanaf het Paleolithicum voorkomen. De archeologische resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum manifesteren zich als een spreiding van vondsten zonder sporenniveau. Resten uit deze perioden bevinden zich aan of direct onder het oorspronkelijke maaiveld en manifesteren zich in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties. Eventuele archeologische resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kunnen tevens voorkomen vanaf de basis van het maaiveld. Een eventueel sporenniveau is het beste zichtbaar vanaf de basis van het maaiveld of vanaf de aanwezige B-horizont.

In de omgeving van het plangebied zijn verschillende meldingen van archeologische vondsten gekend. Het grootste deel van de meldingen gaat over vondsten die via veldkartering of metaaldetectie gevonden werden. Het gaat over resten uit de verschillende periodes vanaf de Steentijd. Eén concentratie aan meldingen is gerelateerd aan de Bandkeramische site te Sieberg, die zich op de oostelijke uitloper bevindt van de heuvelrug, waar ook het plangebied op gelegen is. De site werd afgebakend aan de hand van

landschappelijke elementen en het is onwaarschijnlijk dat de site doorloopt naar de hoger gelegen gebieden, die op grotere afstand van water gelegen zijn. Net ten westen van het plangebied werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, tijdens hetwelk enkele nederzettingssporen uit de IJzertijd werden aangetroffen. De sporen waren echter heel ondiep bewaard en in het oosten van het terrein was het bodemarchief erg aangetast door afgraving. Ten noorden van plangebied werden sporen en resten uit de periode van de Late Middeleeuwen tot de Nieuwste tijd opgegraven. Hoewel er in de omgeving veel meldingen bekend zijn van archeologische vondsten, is er nog veel onduidelijkheid over de archeologische situatie in en rond Herderen. Verder archeologisch onderzoek kan dus potentieel een grote kenniswinst opleveren.

Naast de verschillende gekende archeologische waarden in de omgeving, is het gebied ook gunstig gelegen voor de archeologische verwachting vanaf de Metaaltijden. De hoge ligging op enige afstand van water is echter minder interessant voor de verwachting aan resten uit de Steentijd. Hoewel het plangebied minder gunstig gelegen is voor de verwachting aan sporen en resten uit het Neolithicum, dient toch rekening gehouden te worden met de eventuele aanwezigheid van sporen en resten uit de Bandkeramiek, door de nabijheid van een gekende Bandkeramische site.

Op de 18de-eeuwse Ferrariskaart is het dorp te zien, met centraal de kerk. Volgens deze kaart zou het westelijke deel van het plangebied reeds bebouwd zijn geweest. De 19de-eeuwse kaarten geven echter een heel andere situatie weer, waarbij het plangebied niet bebouwd is. Het is dus mogelijk dat de situatie op de Ferrariskaart niet correct is, maar dit kan niet met zekerheid gesteld worden.

Het plangebied werd niet alleen verstoord door de verschillende bouwwerken op het terrein, maar ook door de nivellering van het gebied. De omvang van de bodemverstoring kan op basis van enkel een bureaustudie echter niet voldoende vastgesteld worden. Dit kan enkel bepaald worden door verder onderzoek.

De werken beslaan een oppervlakte van ongeveer 2745m². Het gaat om een gebied naast en in een bestaande sporthal en tweede gebied in het zuidoosten van het plangebied. Een aantal zones kunnen echter uitgesloten worden van verder onderzoek.

- Een zone van 160m² is binnen de bestaande sporthal gelegen en de nieuwe vloerplaat zal amper 10cm dieper reiken dan de bestaande. Het is niet onwaarschijnlijk dat de bodem in deze zone reeds dieper geroerd werd en dat de geplande werken hier amper of geen bijkomende verstoring zullen opleveren.
- De riolering komt grotendeels naast de gebouwen te liggen. Zo zullen ook sleuven getrokken worden ten zuidwesten en ten noordoosten van de bestaande sporthal en verder zullen twee regenwaterputten aangelegd worden ten noordoosten van de hal. Deze zones kunnen eveneens uitgesloten worden van verder onderzoek, daar deze zones vermoedelijk reeds verstoord werden bij de aanleg van de bestaande sporthal en ze ook erg smal zijn, zodat er weinig kenniswinst te rapen valt.

Wanneer bovenstaande zones niet meegerekend worden, blijft een oppervlakte van ongeveer 1180m² over aan de sporthal en een zone van ongeveer 1245m² ter hoogte van de geplande wadi's. De wadi's in het zuidoosten van het plangebied worden door een strook van ongeveer 6,5m van elkaar gescheiden, zodat deze bedreigde zone uit twee delen bestaat. Het kleinere deel (288m²) valt deels samen met de bestaande verharding. Doordat de wadi's maar tot ongeveer 30cm diep uitgegraven worden en de bestaande verharding tot 37cm diep zou reiken, zal op deze locatie dus mogelijk enkel (een minimale) bijkomende verstoring veroorzaakt worden door het opbreken van de verharding. Verder overlappen de wadi's met het oude voetbalveld. Ter hoogte van het voetbalveld zal de bodem vermoedelijk ook reeds in zekere mate aangetast zijn, maar de verstoring is mogelijk beperkt gebleven. Omwille hiervan lijkt het aangewezen om de volledige oppervlakte van de wadi's verder te onderzoeken. De zone in het noorden van het gebied is tegen de bestaande sporthal gelegen en valt samen met de overdekte petanquebaan. Een deel van deze zone zal dus vermoedelijk ook reeds verstoord zijn door de bouwwerken, maar doordat deze zone mogelijk opgehoogd werd, kan niet uitgesloten worden dat eventuele sporen nog bewaard zijn gebleven. Aangezien net buiten het plangebied al sporen uit de IJzertijd aangetroffen werden, kan verder onderzoek potentieel een grote kenniswinst opleveren.

2.2 Archeologische verwachting

Op basis van de bureaustudie kan voor de zone van de geplande werken de volgende specifieke verwachting worden opgesteld:

- Steentijd artefactensites: laag.
- Sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen: hoog.
- Nieuwe tijd: middelhoog.

Nabij het plangebied werden in het verleden reeds enkele nederzettingssporen uit IJzertijd aangetroffen. Indien het bodemarchief nog voldoende bewaard is gebleven binnen het projectgebied, kunnen ook hier sporen uit de IJzertijd verwacht worden en mogelijk ook uit de Romeinse tijd. De kans dat er sporen aangetroffen worden uit het Neolithicum is veel kleiner, maar kan ook niet uitgesloten worden.

De Ferrariskaart wijst op mogelijke bebouwing tijdens de 18de eeuw, zodat ook rekening gehouden dient te worden met eventuele sporen en resten uit de Nieuw(st)e tijd. Door de beperkte accuraatheid van de Ferrariskaart is dit echter twijfelachtig.

2.3 Impactbepaling

Op basis van de bureaustudie kan besloten worden dat verder archeologisch onderzoek nodig is in een zone van ongeveer 2425m². Op basis van het bureauonderzoek kan de intactheid van de bodem en bijgevolg het archeologische niveau niet voldoende vastgesteld worden. Er is dus verder onderzoek nodig om de impact van de werken op het bodemarchief beter te bepalen.

Gezien de lage verwachting aan een steentijd artefactensite wordt geopteerd voor een proefsleuvenonderzoek. Een landschappelijk bodemonderzoek zal mogelijk niet voldoende uitsluitsel kunnen geven, waardoor vermoedelijk alsnog een proefsleuvenonderzoek nodig zal zijn. Kosten baten technisch lijkt het dus het interessantste om meteen over te gaan tot een proefsleuvenonderzoek.

2.4 Kennispotentieel

De bureaustudie kan de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats nog niet voldoende vaststellen of uitsluiten. Om deze reden zijn vervolgmaatregelen noodzakelijk om de archeologische verwachting verder te toetsen.

Archeologisch vervolgonderzoek zal moeten uitsluiten of archeologische sites aanwezig zijn en zo ja, wat het kennispotentieel en de bewaartoestand van deze sites is.

2.5 Afbakening van het selectiegebied

Op basis van de bureaustudie werd een zone van 2425m² afgebakend die verder onderzocht dient te worden.

Afb. 2. Aanduiding van het onderzoeksgebied voor verder vooronderzoek.

2.6 De bepaling van de maatregelen

Conform de code van Goede praktijk (CvGP Versie 4.0) wordt de keuze voor de methode voor verder vooronderzoek gebaseerd op de volgende vier criteria:

- 1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?
- 2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?
- 3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- 4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

In de onderstaande tabel is weergegeven welke maatregelen van toepassing zijn. Deze worden in de navolgende paragrafen verder toegelicht.

Tabel 1. Overzicht van de onderzoeksfasen en toepasbaarheid binnen het plangebied.

	Toepasbaarheid	Fasering onderzoek
Landschappelijk booronderzoek	Nee	Niet van toepassing
Geofysisch onderzoek	Nee	Niet van toepassing
Veldkartering	Nee	Niet van toepassing
Verkennd en Waarderend booronderzoek	Nee	Niet van toepassing
Proefputten	Nee	Niet van toepassing
Proefsleuven	Ja	Stap 1

Landschappelijk bodemonderzoek

Een landschappelijk bodemonderzoek wordt in het kader van dit onderzoek niet nodig geacht. Binnen het plangebied geldt enkel een lage verwachting aan een steentijd artefactensites en hoewel een bodemonderzoek een beter beeld kan geven over de intactheid van de bodem, is het erg waarschijnlijk dat nadien nog een proefsleuvenonderzoek dient uitgevoerd te worden. Kosten baten technisch is het daarom interessanter om rechtstreeks over te gaan op een proefsleuvenonderzoek.

Verkenkend /waarderend booronderzoek

Aangezien de verwachting aan eventuele steentijd artefactensites laag wordt ingeschat, worden deze archeologische booronderzoeken niet nodig geacht.

Proefputten in functie van een Steentijd artefactensite

Aangezien de verwachting aan eventuele steentijd artefactensites laag wordt ingeschat, wordt een proefputtenonderzoek om steentijd artefactensites op te sporen niet nodig geacht.

Proefsleuven

Er geldt voor het plangebied een verwachting voor een vindplaats met sporenniveau. Een proefsleuvenonderzoek, in dit geval gecombineerd met proefputten, is uitermate geschikt om de aanwezigheid van sporen en sporenniveaus vast te stellen. Met het proefsleuvenonderzoek kan ondermeer inzicht verkregen worden in de aard, omvang, verspreiding en datering van sporen en structuren. Een proefsleuvenonderzoek is daarmee een snelle en efficiënte methode.

Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek is weinig zinvol binnen het plangebied. Deze methode brengt alleen sporen in beeld waarvan de opvulling voldoende afwijkt van de omliggende grond, wat binnen het plangebied niet per definitie het geval hoeft te zijn. Een nadeel van de methode is dat de resultaten vaak lastig te interpreteren zijn. Daarnaast is geofysisch onderzoek kostenbaten technisch een duur onderzoek en leidt het veelal niet tot een sluitend advies.

Veldkartering

Door de huidige terreinomstandigheden is een veldverkenning praktisch niet uitvoerbaar.

Er is een Programma van Maatregelen opgemaakt waarin de voorgestelde onderzoeksstrategie verder wordt uitgewerkt.

3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

3.1 Proefsleuvenonderzoek

3.1.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Indien er een verwachting is van resten uit perioden die zich kenmerken door een sporenniveau, dan dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden.

De algemene onderzoeksvragen zijn:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving en duiding? Komt dit overeen met de vaststellingen uit het booronderzoek?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
 - Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
 - Wat is de omvang?
 - Komen er oversnijdingen voor?
 - Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de gedeeltelijke afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

Specifiek voor het plangebied kunnen de volgende onderzoeksvragen gesteld worden:

- Werd het terrein in het verleden genivelleerd? Zo ja, welke invloed heeft dit gehad op de bewaring van het bodemarchief?
- Zijn binnen het projectgebied sporen en resten uit de IJzertijd aanwezig?
- Zijn binnen het projectgebied sporen en resten uit de Nieuw(st)e tijd aanwezig, die gerelateerd kunnen worden aan de bebouwing zichtbaar op de Ferrariskaart?

3.1.2 Onderzoekstechnieken en -methoden en -strategieën

Om een betrouwbaar beeld te kunnen vormen van de aanwezige archeologie binnen het onderzoeksgebied, zal een oppervlakte van ongeveer 12,5% worden onderzocht door middel van proefsleuvenonderzoek. Er is gekozen voor dit percentage omdat op die manier genoeg oppervlakte onderzocht kan worden om een goede archeologische verwachting te bekomen van het plangebied. De proefsleuven worden gelijkmatig verspreid over het plangebied aangelegd volgens het systeem van continue sleuven. Het proefsleuvenonderzoek dient alleen om een beter grip te krijgen op de archeologische verwachting. Indien er archeologie aanwezig blijkt te zijn, dient een vervolg onderzoek plaats te vinden in de vorm van een vlakdekkende opgraving in de zones waar uit het proefsleuvenonderzoek archeologische resten aanwezig blijken te zijn.

Afbeelding 3 geeft een voorstel van een proefsleuvenplan weer. Indien nodig kan de erkende archeoloog het voorgestelde proefsleuvenplan aanpassen. De sleuven dienen echter een oppervlakte van 120m² te beslaan, wat overeenkomt met ongeveer 10% van het plangebied. Het voorstel omvat vijf sleuven met afmetingen van 2 x 15m, 2 x 20m, 2 x 25m en 2 x 45m.

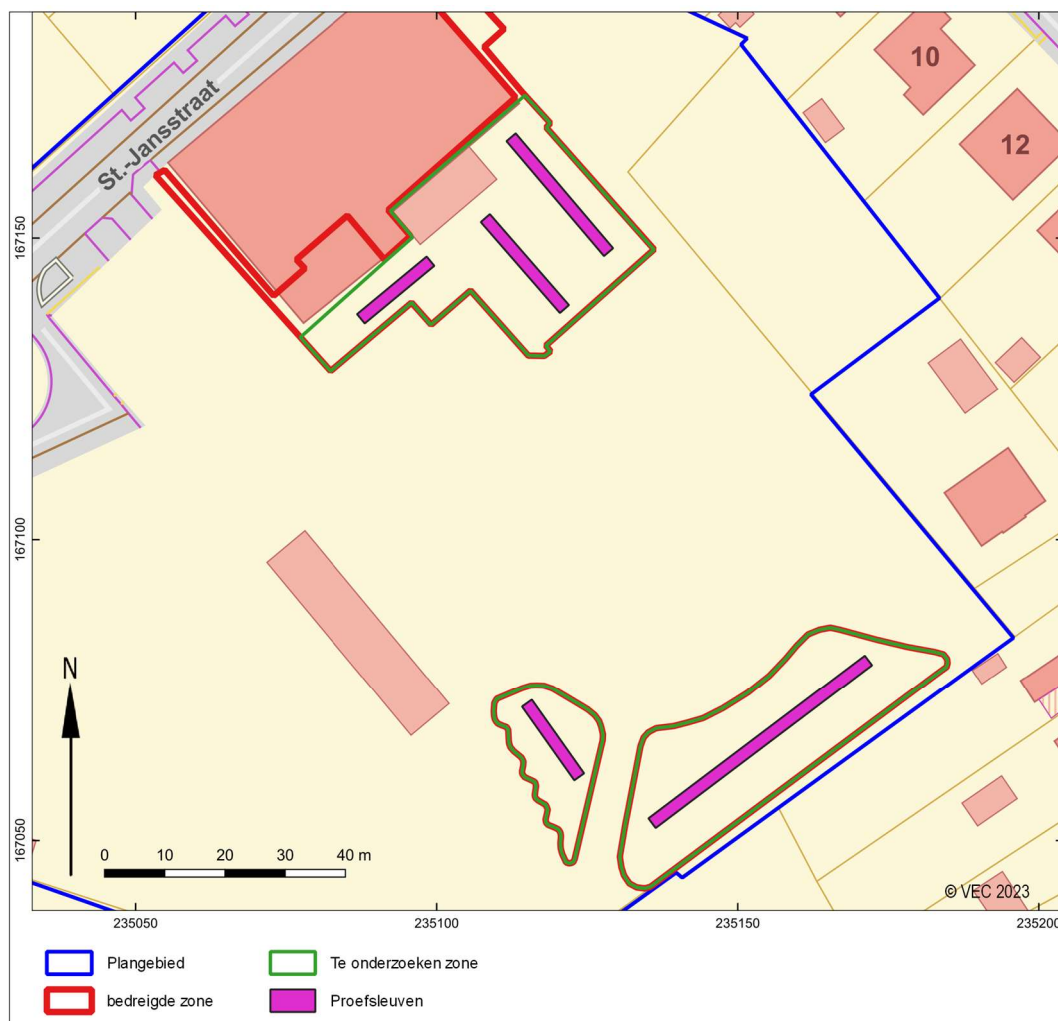
Verder is er nog ruimte voor ongeveer 60m², wat gelijk staat aan 2,5% van het plangebied, om extra kijkvensters te plaatsen waar nodig. De totale onderzoeksoppervlakte van proefsleuven en kijkvensters bedraagt daarmee 300m². De tussenafstand tussen de sleuven bedraagt circa 10m waardoor de sleuven maximaal gespreid worden. Indien er sprake is van meerdere archeologische niveaus, worden alle niveaus onderzocht, gedocumenteerd en geëvalueerd.

De aanleg van kijkvensters is nodig om een spoor of een concentratie van sporen waarvan de interpretatie en de waardering niet onmiddellijk duidelijk is, beter te kunnen onderzoeken. Mogelijk kunnen deze ook een schijnbare afwezigheid van sporen aantonen. Kijkvensters worden, afgezien van hun ligging, afmeting en vorm, op dezelfde wijze als proefsleuven aangelegd.

Het proefsleuvenonderzoek zal als volgt worden uitgevoerd:

- Er zal worden gegraven met een graafmachine met gladde bak.
- Op alle locaties vindt het graven plaats op aansturing van een archeoloog.
- Bij het verdiepen worden vondsten per stratigrafische laag verzameld. Het vlak en stort wordt met een professionele metaaldetector systematisch en vlakdekkend onderzocht. De vulling uit de gecoupeerde sporen wordt ook nagezocht met de metaaldetector.
- Bij de aanleg van de vlakken wordt vondstmateriaal per stratigrafische eenheid of per spoor verzameld. Indien deze niet herkenbaar of aanwezig zijn, worden vondsten in vakken van 5 x 5 m verzameld. De verzamelstrategie kan al naar gelang de bevindingen worden aangepast.
- Indien sprake is van vondstconcentraties (crematies, concentraties scherven, vuursteen), worden deze als puntlocaties ingemeten. Metaalvondsten (uitgezonderd spijkers) worden eveneens als puntlocaties ingemeten.
- Vondsten worden zoveel mogelijk aan een spoor of laag toegewezen. Gesloten vondstcomplexen worden integraal verzameld. Stortvondsten worden indien mogelijk per sleuf verzameld en geregistreerd.
- Het te documenteren vlak wordt waar nodig geschaafd, gefotografeerd, ingekrast en direct digitaal ingemeten met een *robotic Total Station* (rTS). Met de rTS worden vlak- en maaiveldhoogtes digitaal ingemeten.
- Een representatief deel van de sporen wordt gecoupeerd voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.
- Alle antropogene sporen worden gefotografeerd, ingetekend (schaal 1:20) en beschreven. Waar mogelijk worden sporen bemonsterd voor natuurwetenschappelijk onderzoek.
- Er worden gedurende het veldwerk foto's gemaakt van de algemene situatie, de vlakken, de profielen, van grondsporen in het vlak en van de coupes. Voor publicitaire doeleinden en/of eventuele communicatie-uitingen worden geregeld actie- en sfeerfoto's gemaakt.
- Fragiele en/of belangwekkende vondsten worden op de plaats van aantreffen gefotografeerd alvorens gelicht te worden.
- Profielen en coupes worden schaal 1:20 getekend. De profielen zullen bij een eenduidig profiel gedocumenteerd worden door middel van minstens één profielkolom per sleuf. Indien de stratigrafische bodemopbouw complex is of sterk afwisselend is, zal een lengteprofiel worden gedocumenteerd. Op de profieltekeningen worden de TAW-hoogten gezet en tevens zal de hoogte van het opgravingsvlak aangegeven worden op de tekening. Bij grote profieltekeningen kan, op voorpraak van de erkend archeoloog, een andere schaal worden gehanteerd.
- Bij het aantreffen van bijzondere archeologische resten wordt, indien nodig, een specialist geraadpleegd die, conform de Code van Goede Praktijk, deze archeologische resten verder onderzoekt en conserveert.
- Indien een proefsleuf niet volledig kan worden aangelegd zoals gepland als gevolg van hevige begroeiing of bebouwing, zal de proefsleuf op verantwoordelijkheid van de erkende archeoloog worden verplaatst of opgedeeld, waarbij de sleuf zo veel mogelijk zijn oorspronkelijke positie zal behouden.

- De grond wordt gestockeerd langs de werkputten. Daarbij wordt de bovengrond gescheiden gehouden van de andere grond. Na het documenteren en afwerken van de werkput wordt de grond terug gestort (in lagen van max. 50 cm) en aangereden.

Afb. 3. Voorstel van een proefsleuvenplan.

Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de bepalingen in de Code van Goede praktijk, specifiek zoals verwoord in hoofdstukken 8 en 12.

3.1.3 Randvoorwaarden

De opdrachtgever dient ervoor te zorgen dat het terrein toegankelijk is en dat het onderzoek uitvoerbaar is.

Randvoorwaarden met betrekking tot sloopwerkzaamheden van gebouwen en structuren:

- Alle elementen van gebouwen en structuren in opstand (boven maaiveld) mogen verwijderd worden.
- Vloeren en verhardingen mogen verwijderd worden, onder voorwaarde dat er geen onnodige diepe vergravingen plaatsvinden. Dit betekent dat de verharding en vloeren voorzichtig "opgetild" dienen te worden, waarbij de bak van de graafmachine zoveel mogelijk horizontaal gehouden wordt. Het is niet toegestaan om even diep vertikaal in te steken of vrij te graven om meer ruimte te krijgen.
- Zachte onderfunderingen (zoals vlijlagen van zand) worden niet verwijderd.
- Kelders moeten in principe intact blijven. Indien dit niet mogelijk is vanwege instabiliteit of onnodige complicaties in het werfproces, mogen kelders onder voorwaarde verwijderd worden. Het verwijderen van de kelders geschied op een

dusdanige wijze dat potentiële archeologische sporen(niveaus) niet verstoord raken. Het is daarmee van belang dat bij het verwijderen van de kelders geen onnodige ontgravingen plaatsvinden in de ongeroerde bodem. Dit kan gerealiseerd worden door muren naar binnen te trekken of te duwen en daarna te verwijderen. Ook mogen de muren niet rondom worden vrijgegraven. De vloer van de kelder dient verwijderd te worden op dezelfde wijze als geldt voor verhardingen en vloeren (zie bovenstaand).

3.1.4 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk. Indien tijdens het veldwerk blijkt dat een afwijking noodzakelijk dan wordt dit gemotiveerd beschreven in de nota.